

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

אבעלי אסופות - חדש מר חשוון

בידו של הקב"ה, ולא כוחי ועוצם ידי, והוסיף, תמיד היה כך, רק שלא ידעו כל מה שקורה, היום על ידי התקשורת יודעים יותר, צריך לומר להם שהלומדים יתחזקו בלימוד התורה ויוסיפו אומץ בקביעות עיתים לתורה, והללו שאינם לומדים שיתחזקו בתפילה, יש כל כך הרבה אסונות והמצב הוא נורא, אלו חבלי משיח, חשבו שבארץ ישראל כבר הגיעו למקום הנכון ללא כל סכנה ופחד, והקב"ה רוצה לעורר אותנו שלא נהיה בטוחים, ונעשה תשובה, כל הנעשה הוא לעורר בתשובה להיטיב דרכיו, באיזה פרט עלינו לשוב בתשובה, כל א' צריך לדעת במה פרוץ, ובזה לתקן.

ותפקידנו הוא להתפלל, הענין הקשה הזה מחדד ומזכיר לנו כי האדם לא בטוח כלום במה שיש לו, ואינו יודע מה יהיה מחר, והוא תלוי ועומד תמיד ברצון ה' וזה מעורר את האדם, ה' ירחם, מיר זיינען כסדר ביד השי"ת, היינו, אנחנו כסדר ביד ה'. ונשאל מה לומר לבני חו"ל, לחיזוק בעת מצב של מלחמה כאן בא"י, והשיב רבינו זצ"ל, שיתחזקו בתפילה, והוסיף, ואיזו תפילה הנה בגמ' ברכות (ל"ב ב') אמר ר' אלעזר גדולה תפילה יותר ממעשים טובים וכו' ואמרו גדולה תפלה יותר מן הקרבנות וכו' ולכאורה יש לשאול הרי לרוב פוסקים תפלה דרבנן, ואם זה כל כך גדול יותר מקרבנות, הרי בקרבנות יש כמה וכמה עשין, ולמה בתפלה אין מצוות עשה, אלא תפלה צריך שיתפלל כי הוא מרגיש שהוא מתפלל לה' אבל אם מתפלל כי נתחייב במצוה להתפלל כמו קרבן חסר בתפילה תפילה 'דארף זאך דאווענען', היינו שמרגיש שהוא צריך להתפלל, ולא שהוא חובה עליו, זהו עיקר מהותה של תפילה ע"כ.

והובא שם דברי הרמב"ן בהשגות על ספר המצוות להרמב"ם (מצות עשה ה) ועיקר הכתוב ולעבדו בכל לבבכם מצות עשה שתהיה כל עבודתינו לאל ית' בכל לבבנו כלומר בכוונה רצויה שלימה לשמו ובאין הרהור רע, לא שנעשה המצות בלא כונה או על הספק אולי יש בהם תועלת. כענין ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך שהמצוה היא לאהוב את השם בכל לב ולב ושנסתכן באהבתו בנפשנו ובמוננו. ומה שדרשו בספרי (פ' קב) ולעבדו זה התלמוד ד"א זו תפלה אסמכתא היא או לומר שמכלל העבודה שנלמדו תורה ושנתפלל אליו בעת הצרות ותהינה עינינו ולבנו אליו לבדו כענין עבדים אל יד אדוניהם. ונשאל רבינו זצ"ל, אם מדבר בליל שב"ק בישיבה, האם לדבר בשבת על המצב, ומה לדבר, והשיב רבינו, אפשר לדבר בשב"ק, ואם אתה שואל מה הקב"ה מדבר אלינו באסונות אלו, האסון הזה בעקבתא דמשיחא מדבר לנו אמונה, ולבני התורה תאמר גם לגבי חיזוק בלימוד התורה, בהתמדת התורה. (כל משאלותיך).

חיוב תפילה בעת צרה

אמר לי רבינו זצ"ל דחיוב תפילה דאורייתא בעת צרה לדעת הרמב"ן (סה"מ מצוה ה), הוא חיוב פ"א בעת הצרה, ויוצא גם במה בנוסח שכבר תקנו חכמים בשמו"ע כגון בבקשת ראה נא בעינינו וכו"ב, ואמר דגם במבקש על מה שמצטער בצרת אחרים מקיים מצוה מה"ת להרמב"ן, כגון שיש לו חולה בתוך ביתו, ואביו מרן הקה"י זצ"ל אמר למבקשים את ברכתו: לכם יש חיוב דאורייתא של תפילה בעת צרה, ולי יש חיוב מדרבנן, וכן היה רגיל לעורר בני אדם להתפלל על צרתם, וכך אמר, כל תפילה שמתפללים כל יום אינה אלא מדרבנן, לרוב הפוסקים, אבל תפילה בעת צרה היא התפילה המחוייבת מדאורייתא, (תולדות יעקב עמוד קכ"א).

נישואין בחדש מרחשון

בשדי חמד (ח"י מערכת ח"כ אות כ"ג) כ' שהמנהג בירושת"ו וקושט"א יע"א שאין נושאים נושאים נשים בחדש חשוון ע"ש הטעם, ומובא מרבינו זצ"ל שאמר בטעמם, משום שס"ל דהמבול ירד בחדש מרחשון, ע"י בר"ה (י"ב א') למבול כר"א, ואולי עוד הטעם כמבואר (שם) משום לשון מר, וע"י בספר שמלה לצבי (ח"א סי' ד' אות ח') שמביא את השד"ח הנ"ל וכתב ובמדינות אלו לא שמעתי להקפיד בזה ועושין חופות גם בחשוון. (ארחות רבינו ח"ה וע"י בס' בידך עיתותי). ולמעשה אמר רבינו זצ"ל שאין להקפיד בזה, וכן היה דעת מרן החזו"א זצ"ל ואביו מרן הקה"י זצ"ל דאין להקפיד בדברים אלו, וכמש"כ בערוך השלחן אה"ע"ז (סי' ס"ד סעיף ג') דיותר טוב שלא להקפיד בכי"ב כלל שנאמר תמים תהיה עם ה' אלוהיך, ובס' לקוטי חבר בן חיים (ח"ה דף ס"ג) מביא דאף מרן החתם סופר לא הקפיד בזה, וכן יש ללמוד מהא דנישואי החתם סופר בזיו"ש עם בתו של חמיו הגרעק"א נערכו ביום ה' מרחשון שנת תקע"ג כמובא בחוט המשולש (עמוד ע"א), אמנם יש מקילין טפי בזיווג שני ע"י מש"כ בשד"ח (דברי חכמים סי' קי"ח ואוצה"פ ח"י"ז דף ס"ד), ומרן הקה"י זצוק"ל השיא את נכדותו שגדלן, גם בחדש מרחשון, ואמר המנהג בירושלים הוא שלא נושאים בחודש מרחשון, אבל אנו לא מקפידים שלא לעשות נישואין במרחשון, (דרך שיחה ח"ב עמוד תע"ד בידך עיתותי עמוד מ').

והביא רבינו זצ"ל, מהגר"א (כתר ראש אות קי"ח) שאמר שאין להקפיד בדברים אלו, וזה פירוש הפסוק בידך עיתותי (תהלים ל"א ט"ז) שכל הזמנים שלי מסורים בידך (תורת חיים פ"ד ס"ב). ואמר רבינו זצ"ל, יש שמקפידים על תאריכים מסוימים בשנה כגון שמקפידים בירושלים על חודש חשוון, אבל אנחנו, אין אנו מקפידים בזה, כמו שאומר הגר"א בידך כל עיתותי (מנחת תודה).

כתיבת החדש מר חשוון

נשאל רבינו זצ"ל, המדפיס קונטרס בחודש זה האם יכתוב על השער חשוון או מרחשון, והשיב, מר חשוון. (שאלת רב ח"א פ"ד עמוד ל"ג וע"י בפת"ש אה"ע"ז סי' קכ"ו ס"ק י"ב מהג"פ), ולמעשה רבינו זצ"ל לא הקפיד בדבר וע"י באגרות וכתבים דרך אמונה (אגרת קני"ב קני"ח קס"ה רע"ז שי"א) שכ' רק חשוון. וע"י בס' ארחות רבינו (ח"ה עמוד מ"ו אות ז) שבכתובת נכדת הקה"י, שהיה מסדר חו"ק אצלה, הכתיב את מילוי הכתובה מילה במילה וכתבו חודש חשוון ולא חודש מרחשון, וע"י רמ"א (אבה"ע סי' קכ"ו ס"ז) דכותבים בגט מרחשון, וכ"ה בנחלת שבעה (סי' ד') וע"ש בנחלת שבעה, ובפר"ח וערוה"ש, מה טעם נקרא חדש זה בלשון מר, וכ' דאפשר דהקה"י חשש מלשון מר דמשמע ענין מרירות, וכידוע שחשש מאד ממלים שמשמע מהם רע, ולכן נמנע מלכותבו, וגם בקול קורא ראיתי שכתב חשוון ולא מרחשון, (ע"י בקריינא דאגרתא אגרת רי"ז ע"כ, (ארחות רבינו שם), אבל בנו רבינו זצ"ל כתב בכ"ד מרחשון ע"י אגרות וכתבים דרך אמונה (מכתב רס"ד רע"א ר"צ ש"ה) ולא הקפיד בדבר, ובאמת דגם בקריינא דאגרתא בכ"ד (ח"א מכתב ס"ח רכ"ו רל"ה) כתב כן מרחשון.

מדברי רבינו זצ"ל במה להתעורר בעת הזאת

נשאל רבינו זצ"ל: העולם שואל דעת רבנו על המצב שהערבים מתפרעים, ויש הרוגים רבים, מה מבקש ה' מעמנו בעת מלחמה כזאת, והשיב רבינו זצ"ל, המלחמה היא להזכיר לנו שאין טבע, ושהכל מהרבוש"ע, ולא כוחי ועוצם ידי.

ואמרו שגם מצב הפרנסה קשה מאד בא"י, ויש מחלות רבות בארץ ישראל. ואמר רבינו זצ"ל, זה בא כדי להודיענו שאנו תמיד

מדור זה נכתב לעילוי נשמת
אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדידות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מזור שָׁנִים קְדֻמוֹנִיּוֹת - השבועות הבאים בעזה"י:

המושך משפחת קרליץ

פרשת לך לך - הגאון רבי מאיר קרליץ - (אח החזון איש), ובנו רבי שמריהו יוסף | פרשת וירא - הגאון רבי נחום מאיר קרליץ התנו של רבי שמריהו יוסף קרליץ
פרשת חיי שרה - הגאון רבי יצחק זונדל קרליץ הי"ד ב"ר שמריהו יוסף קרליץ | פרשת תולדות - הגאון רבי מאיר אלפא חתן ר"מ קרליץ
פרשת ויצא - הגאון רבי שמריהו יוסף קרליץ אביו של מרן החזון איש

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

הגאון הגדול רבי שלמה שמשון קרליץ זצ"ל

הוא יודע הכל!

רבי שלמה שמשון ב"ר מאיר קרליץ זצ"ל בן דודו של רבינו, שימש רוב שנותיו כדיין בבית הדין בפתח תקוה, והיה בקשר הדוק עם חמיו של רבינו, מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, וכמעט בכל שבוע היה עולה אליו לירושלים לדון איתו בדבר הלכה. רבינו העיד ששמע פעם מחמיו שהתבטא על דין תורה מסובך שהתנהל אז "בדין תורה מסובך זה, צריך את ר' שלמה שיפסוק, אם ר' שלמה לא יפסוק, אין מי שיפסוק בזה!" (עמודי שש, 238).

פעם בשבת אחרי הצהרים נזקק רבינו לעיין בדברי הט"ז שבשולחן ערוך, וחיפש ולא מצא, והתבטא באומרו 'ר' שלמה יבוא לבית הכנסת למעריב ונשאל אותו, כי הוא יודע הכל' (היה זה בשנותיו האחרונות של ר' שלמה שהתגורר סמוך לבית הכנסת לדרמן) ואכן אחרי התפילה רבינו ניגש ור' שלמה הגיד על אתר את מקומו של הט"ז (מבן רבינו ר"ש).

רבינו (משמאל) עם רבי שלמה שמשון קרליץ

שתית כוס ז' ברכות אחרי צה"כ

סיפר רבינו: בשבת שבע ברכות של שמחת נישואי, סעודה שלישית נגמרה אחרי צאת הכוכבים, ומרן החזון איש שישב שם הורה שאין לשתות מהכוס, אלא להשאיר אותו עד לאחר מעריב והבדלה וכ"כ משנ"ב סימן רצ"ט ס"ק י"ד. אבל בשמחת השבת שבע ברכות של ר' שלמה קרליץ החזון איש השתתף, ושם היה מקרה דומה, וסיפרו שאמר שאפשר לשתות מהכוס, ויתכן שבשמחת נישואיו של ר' שלמה לא היה ממש צאת הכוכבים אלא בין השמשות ולכן הורה לשתות.

[והוסיף חתן רבינו הגר"ש שטינמן: בשמחת שבת השבע ברכות שנערכה לאחר נישואי, בחדר צדדי שבבית הכנסת 'לדרמן', בסעודה שלישית השתתפו רבינו ואביו מרן הסטייפלה, והסעודה הסתיימה בין השמשות, וזכורני שרבינו אמר לאביו שר' שלמה מעיד משמו של ר' שיע (כך היה מכנה את מרן החזון איש בנוכחות אביו) שאפשר לשתות, ואכן בירכו על המזון (ושתו את הכוס)

בשמחת הבר מצוה לרבי יצחק שאול קניבסקי - אלול תשמ"א מימין לשמאל: חתן הבר מצוה, רבי שלמה קרליץ, אחיו רבי חיים שאול קרליץ, רבי שלמה ברמן, רבינו

התאוונה בערב שבת

סיפר רבינו שבצעירותו של רבי שלמה חזר פעם מירושלים ביום שישי לביתו שבבני ברק, ובאמצע הדרך אירע תאונת דרכים קשה ורבי שלמה נפצע והוצרך לשהות בבית החולים למספר שבועות.

כשיצא מבית החולים הוא נכנס לדודו בעל החזון איש, שאמר לו שלכאורה זכות התורה שלומד היתה צריכה להגן עליו, אלא שמכל מקום אירע לו כך, כי היה צריך לצאת מוקדם יותר לביתו, וכיון שיצא מאוחר מידי סמוך לשבת נענש בזה. והוסיף רבינו שלאחר מכן כתב ר' שלמה מאמר תורני בחוברת שהופיעה על ידי אברכי הכולל (קובץ 'שימוש חכמים', קובץ ג' סימן י"ז עמוד פ"ז, ולאחר מכן בספרו דברי שלמה סימן ב') לחדש, שמה שאמרו ארבעה צריכים להודות וצריכים להביא קרבן תורה, אין זה חיוב גמור ואין עליו שום שעבוד, אלא זה כמו נדבה, ועין במנחות ע"ט ב' ושם פ' א' ושני לשונות ברש"י שם.

מימין לשמאל: ר"א דונר, רבינו, חמיו הגר"ש אלישיב, ר' שלמה קרליץ

כנראה הוא חס על זמנו...

ובכל השמחות שערך רבינו לילדיו וכן אצל נכדיו היה מקפיד ר' שלמה לכבדו והיה מגיע בתחילת השמחה, ובדרך כלל גם ממתין לבואו של הסבא הדגול הרב אלישיב, ולשוחח איתו בדברי תורה והלכה.

ר' שלמה היה שתקן מטבעו וכמעט שלא דיבר עם הסובבים איתו, כך נהג גם כשהיה יושב בשמחות. פעם הבחין ר' שלמה בהנהגתו של רבינו, שכשהוא מגיע לשמחת בר מצוה, מיד כשהוא מתיישב על יד חתן הבר מצוה, מבקש לשמוע את הדרשא. נענה ר' שלמה לאחד מבני משפחתו "רבי חיים כנראה חושש מביטול תורה, ולכן מיד כשמגיע הוא מבקש לשמוע דברי תורה."

בשמחת הבר מצוה לרבי אליעזר שטינמן - שבת תשמ"ו משמאל לימין: רבינו, חתן הבר מצוה, אביו רבי שרגא שטינמן, הסבא רבי אהרן ליב שטינמן, רבי שלמה שמשון קרליץ

הביקור של ה'חזון איש' בירושלים

רבינו היה רגיל לספר שאחת הפעמים הבודדות פעם הטריח עצמו מרן החזון איש לעלות לירושלים, היה לשמחת נישואיו של רבי שלמה, שהתקיימה ביום שישי (י"ד אדר ראשון תש"א) סמוך לשבת קודש, ואחרי כן גם ביקר אצל הכותל המערבי.

באותה שבת, התהלך החזון איש כשהוא חבוש בטריימל, לכבוד מנהג המקום.